

D. F. G.

APHORISMI,

QUOS

*Ex mandato Reverendissimi D:ni EPISCOPI & PRO-
CANCELLARII, nec non Summe Vener. Consist. Eccle-
siastici. Approbante Ampliſſ. Facult. Philoſ. in Regia
ad Auram Academia,*

Publico examini modeste subjiciunt

AUCTOR

**HENRICUS
LINDSTEN,**

Phil. Mag. & Coll. Sch. Cath. Ab.

ET

RESPONDENS

JOHANNES NUMMELIN,

Aboënsis.

In AUDITORIO MAJORI Die XXVI. Novembr.
An. MDCCLXXIV.

Horis ante meridiem solitis.

A B O Æ,

Typis JOHANNIS CHRISTOPHORI FRENCKELL.

APH. I.

Quicumque nostrum vel leviter adtendit ad summam illam ignorantiam mentis & morbos voluntatis, cum quibus nascitur homo; non satis venerari Providentiam potest Divinam, cujus beneficio non tantum vera inter nos floret Religio, verum etiam tot institutæ sunt Scholæ, in quibus juvenus sine magno sumtu, tam in divinis, quam aliis ad hujus vitæ usum pertinentibus scientiis erudiatur.

APH. II.

Nullus itaque alius Scholas bene constitutas parvipendere potest quam is, cui nihil curæ cordique est, siue Religio vera in sua puritate conservata seris commendetur posteris, siue in civitate deteriora prioribus succedant membra. Necessarios enim utrique huic fini obtinendo ludos litterarios esse, jure meritoque dicimus.

APH. III.

Quum vero nemo sibi ipsi solum, sed DEO & Reipublicæ

publicæ natus sit; summa eos, quorum interest, ope niti decet, ut & sufficientes in provinciis officinæ litterariæ constituantur, & scientiæ hodierno vitæ statui utilissima in iis a primis statim annis ætati puerili instillentur.

APH. IV.

Quin cura eorum, quibus inspectio Scholarum in Patria publicarum est commissâ, necessariæ nunc linguæ & scientiæ in Scholis doceantur, non est ut quisquam inficias eat; si tamen fieri posset, ut nonnihil adderetur, suo fructu conamen illud haudquaquam destitui putamus.

APH. V.

Ut tenebræ, quibus intellectus ab infantia est obductus, per bonas & captui discentium accommodatas scientias dispellantur, est quidem admodum necessarium; ut vero voluntatis morbi simul curentur, requirit humanæ naturæ conditio. Hinc patere existimamus, quantæ sit utilitatis, imo necessitatis, teneri jam ætati inculcare disciplinæ moralis principia. Eo majore quoque jure ea in Scholis tractanda esse putamus, quum ignotum sit nemini, omnibus vitiis mature esse obviam eundum, antequam altas agant radices, in quem finem etiam animus discentium exemplis bonorum & malorum, partim ex historia sacra, partim profana desumptis, sensim nutriri & solet & debet.

APH. VI.

Sanitate etiam corporis cum nihil sit hominî in hac vita carius, ejusque cura omnibus incumbat hominibus, ut sibi & aliis prodesse queant; studium valetudinis curam habendæ omnino esse dignum, quod mox in Scholis juventuri commendetur, judicamus: hinc enim fieret, ut multi discentium, vel per ignorantiam, vel per inordinatum vitæ genus morbos contraherent, illos

vel evitarent, vel jam infecti, accuratiorem ad sui ipsius sanitatem recuperandam acquirere possent cognitionem; unde medicamentorum usus in vulgus magis magisque ab hisce parvis initiis disseminaretur.

APH. VII.

Linguarum Græcæ & Hebrææ notitia licet sit quam maxime necessaria Sacri Ordinis Candidatis; attamen non omnes promiscue discantes ad eas discendas videntur cogendi, si modo certo constet, aliquos ad officia civilia sese applicaturos, nisi forte in spem futuræ oblivionis aliquid discere cum dispendio temporis libeat.

APH. VIII.

Bene constitutis seminariis his litterariis, quod ad res in eis cum fructu tractandas; maxima opus est cautione, ne quibuslibet ambientibus committatur institutio juventutis: non enim omnes donis informandi, ætatemque puerilem cum patientia & sine inordinata vehementia moderandi esse instructos constat.

APH. IX.

Per se clarum est, Docentem in illa disciplina, quam aliis impertiri cupit, debere bene versatum esse. Hinc tamen non sequitur, oportere illum omnes alios scientiis antecedere, hoc enim non est necessarium, nec semper est verum, quod, quo quis est doctior, eo felicius alios informat.

APH. X.

Ut inoffenso pede in his Musarum palæstris progredi possit Docens, judicium bonum requiritur. Hujus enim ope prout cuncta discernuntur, vera a falsis bonaque a malis distinguuntur; ita & quanta capacitas qualesque propensiones in adolescentulis sint, perspicitur, quibus non cognitis, multa ei obstacula ponuntur.

APH. XI.

Uterius Præceptor ingenio speciatim sic dicto gaudet, quo ideæ imaginesque rerum apte & concinne componuntur, eademque non minus eleganti ordine proponuntur. In interpretatione quorumlibet auctorum illud admodum necessarium esse, nemo, nisi harum rerum plane rudis, negaverit. Necesse tamen hic est, ut ingenium & imaginationem, ne ex orbita sua discedant, iudicium temperet.

APH. XII.

Donis his naturalibus si memoria accesserit, eo promtorem sibi Docens polliceri potest operam, præsertim in lingvis & historia. Certe nisi illa bene constituta sit materiamque iudicio subministret, ceteræ animi dotes claudicabunt. Ejus præterea usus est magnus in discipulorum vitiis emendandis & admonitionibus antea datis renovandis.

APH. XIII.

Referre huc licet instinctum quandam singularem ad hoc munus obeundum, in quo provida Numinis cura, res mortalium sapientissime dirigens, vel maxime sese exferere solet. Naturæ igitur ductus in eligendo hoc vitæ genere eo minus est contemnendus, quum experientia confirmet, quæ contra animi propensionem, invitaque ut ajunt Minerva, suscipimus, raro admodum feliciter procedere.

APH. XIV.

Porro, dona communicandi ei, qui in Scholis docet publicis, non minus necessaria sunt, quam Oratori in Cathedra & in suggestu Sacerdoti. Huc inter alia pertinet, ut distincte claraque voce loquatur. Oratoriis flosculis ut ejus sermo sit ornatus, non quidem opus est, si tamen gestibus gratis, orisque ac orationis suavitate, ad captum adolescentium res proferantur; teste

experientia, alacriores animi ad audiendum redduntur, magisque sæpe flectuntur, quam rigore & castigationis severitate.

APH. XV.

Aderit etiam in Docente intentio serîa consequendi finem institutionis litterariæ. Quumque hic intuitu discentium sit eorum eruditio, qua apti ad beate vivendum redduntur; omnibus viribus informatione sua, quod suæ fidei commissis alumnis deest, supplere conabitur. Intentio vero illius, si recte sese non habeat, & ipse ceteroquin donis informandi necessariis careat; ne omnia perverse, saltem minori cum fructu gerantur, est periculum.

APH. XVI.

Ast quemadmodum ille, quem diximus finis, sine assiduo labore obtineri nequit; ita diligentiam adhibeat Noster laborumque tolerantiam. Natura namque mortalium corrupta, & inde a prima ætate in vitia proclivis, ad virtutes vero quam maxime segnis, adeo difficulter se corrigi patitur, ut eam licet furca expellas, tamen usque recurrit.

APH. XVII.

Justitia studium est suum cuique tribuendi, quæ non magni momenti in Scholis videri forte possit, quatenus cum impuberibus ibi res est; attamen nullibi ejus exercitium sæpius occurrit, quam hic, tam in pertinacibus castigandis, quam præmiis inter bonos distribuendis: nihilque Docenti prius contemptum parit, quam hujus virtutis defectus, ut nihil dicam, quantum futuris Reipublicæ membris malum exemplum noceat.

APH. XVIII.

Huic jungimus prudentiam, cujus, tam in animis discentium formandis, quam moribus eorum emendandis, non modo usus, verum etiam necessitas adest maxima.

xima. Quanta enim non opus est circumspectione, quum sexcentis, ut dicitur, modis rimas tantum evitandi coërcitionem quærunt discipuli, nihil plane solliciti, utrum aliquid discant nec ne?

APH. XIX.

Affectuum regimen, præsertim iræ vehementis, ut se singulari utilitate sua omnibus commendat; ita in ludis litterariis majore jure inveniri debet. Affectus namque dum nebulis intellectum replent; attentionem impediunt, ut quid verum quid falsum, quid utile quid noxium sit perspicere non possit, animumque frangunt, & ad labores tolerandos ineptum reddunt.

APH. XX.

Quemadmodum per nimiam severitatem bonæ etiam indolis discipulorum animi sæpe ita a Scholis arcentur, ut eas tanquam ergastula respiciant, studiaque litteraria angue pejus & cane fugiant; ita nimia lenitate & facilitate pravi contumacesque in supina sua negligentia & perversis moribus stabiliuntur. Idcirco utramque e Scholis proscribimus, ac illum docentium non infimi esse subsellii judicamus, qui omnes curare novit, prout infirmitates eorum postulant.

APH. XXI.

Morum honestatem vitæque integritatem his addere non dubitamus. Vita enim non minus quam voce docemus. Quanta vis sit exemplorum & imitationis, neminem fugit. Qua autem conscientia is morum honestatem ac vitiorum fugam aliis commendabit, qui ipse in virtutis studio langvet & vitiorum vinculis contractus tenetur?

APH. XXII.

Apparet vel hinc, quam sit pietas Ludimagistro utilis & necessaria. Imo vero, quum timor Domini sit initium sapientiæ, & omnia negotia sub invocatione benedi-

nedictionis ex alto sint suscipienda; eo magis Noster sinceræ pietati studebit, quia palmarium officii sui esse novit, ut veram discipulis pietatem instillet. Et quid, quæso, boni in aliis muneris sui partibus efficiet, divina favente gratia destitutus?

APH. XXIII.

Si sano denique corpore præditus sit Noster, id non ultimo loco ponendum est. Etenim sanitas eum promtum, lætum atque ad officia sua obeunda paratum reddit. Sine sanitate nihil in homine vividum, sed tota natura humana quasi saucia langvet. Igitur pro ingenti Numinis dono reputandum, quum corporis ea est conditio, quæ laboribus in Scholis publicis exantlandis sufficiat.

